

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

XII. De vitijs Religioni contrariis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

638 *Moralis Theologia Tract. V. Virtutes,*
debeo, sex verò reliquis Horis. Si Matutinum & Laudes
omitto, sex drachmas debeo restituere; si solum Matutinum
quinque, si Laudes solummodo vnam, si quamlibet reliqua-
rum Horarum, alteram, si sex Horas, sex drachmas restituere
teneor. Legatur *Suarus c. 30. n. 11.*

Suar.

61. *Anmittens dimidiam Horam aliquid teneatur restituere, cum pars sit notabilis? Non; quia parum pro nihilo; nisi defectus hic aliis defectibus, (vt in furto) adhaeresceret.*

62. *Num qui recitat sine attentione necessaria, aut in peccato mortali existens, restituere teneatur, aut qui ex naturali obliuione omisit? Recitans sine attentione, aut lethali illigatus non tenetur; quia absolutè præceptum impleuit. Nec qui ex naturali obliuione omisit; quia poena illa culpam supponit.*

63. *Cuinam restitutio facienda? Aut fabricæ Templi, aut pauperibus, aut Missis pro defunctis verè pauperibus celebrandis. Porro ad pauperem extra Beneficij Ecclesiam restitutio hæc extenditur.*

64. *Clericus ipse restitutionem faciens pauperie laborat. Aut portio aut totum potest ei applicari ex sapientis consilio, ne propriæ causæ affectus illum afferat in errorem. An similiter restituere debeant, qui necessarium Deiparæ Officium obpensionem, omiserunt? Ita planè.*

CAPVT XII.

De vitiis Religioni contrariis.

§. I.
Superstio.

65. *V*aria Religioni opposita vitia expendenda assumuntur. *Quid est Superstio.* Vana & falsa Religio indubitanter cultum exhibens Deo quoad modum: aut cui non debetur nempe creaturæ quoad substantiam. Porro illa, qua cultus indebitus tribuitur Deo, subdiuitur in cultum periculosum, & superfluum; hæc autem qua cultus Deo debitus creaturæ tribuitur, in Idololatriam, Diuinationem, Vanam obseruantiam, Magiam, & Maleficium.

66. *Superstitione in cultu veri Dei exponere.* Superstio huiusmodi vitiosa est, siue falsa sit, mendaciumque contineat, quæ perniciofa dicitur; siue id offerat Deo pro cultu, quod neque spectat ad gloriam Dei, nec hominis mentem, aut corpus subiicit Deo, quæ superflua vocatur. Porro perniciofa, in solo

cultu, quem Minister exercet nomine Christi, reperitur, ea- que ex suo genere mortale peccatum est. Superflua verò siue turpi actu fiat, v. gr. Sacrificium immolandi hominem: siue tantum vano, quia scilicet ad effectum colendi Deum ineptus sit, semper est peccatum mortale quidem, si priori modo fiat: veniali, si posteriori.

67. *Secundum genus superstitionis, quæ tribuit creaturæ cultum debitum Deo, evolvat quæso.* In eo prima species Idololatria est, quæ significat cultum quo divinus honor creaturæ tribuitur. In hac tres actus intercedunt; primus existimatio Divinitatis. Secundus affectus reverentiæ tanquam supremo Numini. Tertius externum signum, quo interior opinio, & submissio significetur.

§. 2.
Idololatria.

68. *Quotuplex Idololatria?* Triplex. Prima quæ sumitur ex diuersitate cultus per vota, preces, & sacrificia idolis impensis. Secunda ex diuersa animi dispositione, vt si ex vera infidelitate, vel timore tantum aliquo procedat. Tertia ex diuersa conditione creaturæ, cui diuinus cultus tribuitur, vt si vel per imagines referatur, Iouis, Appollinis, &c. vt simulachra hominum, pecudumve contineat, quæ diuinis spiritibus animata esse credantur; vel homines flagitiosos pro diis à simplicibus honoratos, vel spirituales creaturas, vt Angelos, Demones, animas etiam ipsorum hominum, quos vt Deos adorabant.

69. *Quotupliciter in Idololatria delinquitur?* Tripliciter quidem. Primò grauissimè ex infidelitatis errore. Secundò ex diuino honore alteri tributo, quàm verò Deo, cui mens infidelitas absit. Tertio externè tantum absque intellectus errore, & affectu colendi creaturam vt Deum.

70. *De specie secunda superstitionis differere, id est, Diuinatione.* Est inordinata prædictio eorum, quæ ad solum Deum pertinent, idque indebitis modis minimè à diuina prouidentia constitutis.

§. 3.
Diuinatione.

71. *Quotuplex illa.* Duplex planè, vna per expressum pactum cum Dæmone, quo petens obligat se ad obsequium illius, siue ad petitionem sacrificia adiungantur, siue adiurationes, figuræ, & similia. Altera per implicitum, ad quod requiritur, vt cognitio acquiratur per medium de se inutile absque diuino auxilio.

72. *Diuinationis species recense.* Augurium, sub quo iudicialia Astrologia, Insomnium, Auspicium, Omen, Chiromantia, Metoscopia, Spatumantia, Physiognomia, & Sortilegium.

73. *Quid*

73. *Quidnam requiritur ad implicitum pactum?* Satis est, ut homo serio his signis utatur ad veritatem inquirendam, quia cum eorum author solus Dæmon sit, hoc ipso ab eo vult doceri, eiusque doctrinam sequi, quod intrinsecè malum est: cum per eam id à dæmone petatur, quod Dei proprium est.

74. *Præcipua Diuinationis signa exprime.* Tria sunt, Astresortes, & insomnia.

75. *Num ex Astris illicita prædictio?* Non quidem omnino, v.g. ea quæ naturales effectus ex Astrorum motu, influentiâ, concursu, & aspectu Planetarum profert, modò nec incredulitate accedatur, nec imprudenter fiat. Ex iisdem pueri futura inclinatio potest prædici: non tamen tanquam certa, vel nimium probabilis. Ea planè est prohibita Astrologia, quæ futura contingentia libera prædicantur; id enim graue peccatum esset, cum falsum sit. Erroneum est posse contingentia libera ex Astris prædici. Sicut etiam ea, quæ à solo Deo pendunt; ea enim neque certò, neque probabiliter futura possunt prædici, ut in Bulla Sixti V. statuitur.

76. *De sortibus quid?* Sortes, si diuinatoriæ sunt, ut in iactatillorum ad ludum, ex se malæ non sunt. Admisceri culpa potest ex praua intentione, ex materia, v. gr. si fiat in electionibus, & ex fraudibus. Profectò in specie electio Ecclesiastica per sortes fieri non debet; & si fiat, est nulla. Ad componendas tamen Ecclesiasticas lites, haud prohibuitur, sortibus uti. Nec ad occulta cognoscenda adhibendæ sortes, nisi diuina adsit inspiratio. Consultatoriæ, bonæ, si prudenter fiunt. Diuinatoriæ ad occultam veritatem cognoscendam illicitæ omninò.

77. *Quid demum de insomnijs?* Insomnia imaginariæ visiones sunt interioris sensus somni tempore. Porro à Deo, & à diabolo immitti possunt, Diuinis fidem adhibere Sanctum, dæmoniacis malum & superstitiosum.

78. *Exhibe signa diuini insomnij.* Illa præcipua, si nihil adsit turpe, vel inhonestum: si deuotum animum relinquant, si ad malum non inducat: si promptior, & alacrior animus ad vigilia reddatur.

79. *Dubito, num à Deo, an à dæmone insomnium.* Tutum credere à diabolo immissum.

80. *Quantum peccatum insomnio credere?* Temere somnia credens peccat; & si quidem ab iis regatur in rebus agentibus mortaliter delinquet: si tantum ex somnio semel, vel iterum operetur, quod aliàs malum non est, vanitas quædam erit, & venialis leuitas.

81. *Reliqua signa percurrere.* Ex cantu animalium, si signa naturalia sint, non est superstitio aliquid prædicere, etiam si ad homines pertineat. Plura prædicere, quam signa indicent, superstitio est. Idem assero de fortuitis homini contingentibus, vel vocibus hominum significatiuis. Physiognomia licita est, non iudiciaria. Nec Chiromantia, quæ ex lineis manuum bonam, vel malam arguit fortunam.

82. *Tertiam superstitionis speciem, scilicet vanam obseruationem, declara.* Hæc mediis inutilibus haud à diuina prouidentia constitutis varias corporis commoditates, immutationesque prædicat, quæ à sola Dei prouidentia, & potentia essent expectandæ. S. 4.
Vana obseruan-

83. *Quotuplex ea?* Quadruplex. Prima, ad cognoscendum, qui dies infausti sint, qui fausti. Secunda, quæ varias verborum vel scripto adhibet preces. Tertia, qua reliquiæ ad collum gestantur. Quarta, qua preces aliquæ vsurpantur ad depellendos morbos. Vnde quatuor solent species numeri. Prima dicitur *Ars notoria*, cum per quasdam orationes futurorum scientia expectatur. Secunda, *Vana obseruantia sanitarum*, cum orationibus varij morbi sanantur. Tertia, *Obseruatio futurorum*, cum ex impertinentium rerum obseruatione mala sibi, vel aliis euentura coniciuntur. Quarta, *Obseruantia reliquiarum*, cum quis gestat vanas reliquias ex admixtione cum tali herba, charta, &c.

84. *Quomodo hæc quatuor species agnoscuntur?* Prima agnoscitur ex verbis, quouis modo ad dæmonem relatis: item ex incertis, falsis, apocryphis, ex precibus certo modo, certa hora, vel in tali charta scriptis. Secunda deprehendi potest ex eo, si vel causa in loco valde distante à passo applicetur; vel si communiter iudicetur improporcionata. Tertia & quarta species eisdem modis cognoscitur, quibus superstitio à diuinationo.

85. *Quarta speciei superstitionis, id est, Magia expositionem enulga.* S. 5.
Magia. Magia est vis quædam, ac facultas faciendi mira per signa ope dæmonis. *Quotuplex illa?* Duplex sanè Naturalis, quæ quidem per se mala non est; & superstitiosa, ea scilicet, quam definiuimus. Multa possunt Magi circa elementa, hominum corpora, circæque animas tum corporibus coniunctas, tum ab iis separatas; sed præstigia sunt, & falsæ apparitiones.

86. *Quodnam peccatum Magia?* Ex suo genere lethale ob societate cum dæmonæ. Sæpè etiam alia crimina iunguntur,

v.g. hæresis, apostasia, idololatia, blasphemia, sacrilegia, luxuria, & damna proximorum.

¶ §. 6.
Maleficium.

87. *Quintam iam superstitionis speciem, nempe maleficium proferas.* Maleficium est vis, ac potestas nocendi aliis, expresso, vel tacito cum dæmone.

88. *Quotuplex Maleficium?* Duplex. Amatorium, ad amorem lasciuum excitandum; & Veneficium, ad nocendum aliis.

89. *An amatorium possit ullius cogere voluntatem?* Minime; obiectiue tantum mouet commouendo phantasmata quibus voluntas ad rem amandam afficiatur.

90. *Licet ne maleficium soluere maleficio?* Minimè; ac à maleficio, qui modo etiam licito nouit soluere, peri illius dissolutio potest non à dæmone. Signum etiam malefici destruere licet, & contrarium apponere, si indifferens sit.

91. *De adiuratione quidnam?* Adiuratio est actio quadam qua persona aliqua inducitur imperando, aut obsecrando, ad aliquid faciendum. Est actus Religionis, & sub præcepto cadit. Duplex illa; deprecatia, quæ licita est erga Deum, Sanctos, & homines, non erga dæmones; & imperatiua, quæ erga homines subditos solis Superioribus licet, Exorcistis erga dæmones, & publica quidem solis Ministris ordinatis, qui prudenter interrogare & petere signa egressus possunt.

¶ §. 7.
Sacriligium.

92. *Alterum vitium Religionis oppositum, videlicet sacriligium exponas.* Sacriligium est violatio rei sacræ.

93. *Quotuplex illud?* Triplex. Primum contra personam, v.g. si Clericus percutiatur, vel eius forum violetur vel immunitas à tributis, vel votum personale castitatis. Secundum contra locum sacrum, vt si occisio hominis polluat humani sanguinis, & seminis effusione, sepultura excommunicati, vel non baptizati. Item si vsurpetur tanquam locus communis, faciendo placitum in eo, mercatum, vel furtum. Præterea agendo contra eius immunitatem, v.g. Ecclesiam infringendo, in domo Ecclesiarum placita faciendo secularis, diruta Ecclesiæ saxa, & ligna in vsus profanos conuertendo, confugientes ad eam per vim extrahendo. Tertium est contra res sacræ, vt abutendo Sacramentis, vel ea indignè tractando, prophanando vasa sacræ, & ornamenta, violando imagines, scripturis ad confirmandos errores abutendo, & non soluendo decimas. Ad hanc tertiam speciem reuoco irreuerentiam contra Eucharistiam, contra Reliquias, & Imagines Sanctorum, modò fiat contra eas tanquam instrumenta diuini cultus, vel quatenus honor illis exhibitus tran-

fit ad Deum : contra Sacramenta ; contra concionem , est enim actio sacra , & instrumentum diuinum ad Dei cultores sanctificandum.

94. Quodnam peccatum sacrilegium ? Mortale ex genere, veniale autem ex inaduertentia, vel materiae leuitate.

CAPVT XIII.

Praxis circa materiam de Horis Canonicis ex Societatis IESV Doctores.

95. Teneatur ne quis ad totum illius diei Officium, quo subdiaconus ordinatur ? Teneatur ad horas, quae post promotionem recitandae supersunt. Palaeus tom. 2. disp. 1. c. 1. par. 4. num. 3. Alij asseruere, solum teneri ad Vesperas, & nonico Completorium, quia Ecclesia non intendit ad paruas horas illa die Clericos obligare. Addunt hi, eum, qui ante promotionem totum diei recitasset Officium, adhuc ad Vesperas & Completorium teneri; quia quum recitauit non tenebatur, & ideo non satisfecit. Alij satisfecisse affirmant. Palaeo subscribo.

§. 1. De Officio Canonicorum Pal.

96. Intendit ne Episcopus Clericos à se ordinatos recitare illos Psalmos, quos iniungit sub lethalis poena ? Ex decentia & honestate obligari intendit, ideo omittens, venialiter delinquet. Palaeus p. 1. §. 1. n. 5. ex Azorio.

Pal. Azor.

97. Quandonam beneficiarij tenentur ad Officium recitandum ? Post pacificam beneficij possessionem ; quia sicut ante illam iuribus non fruuntur, ita nec debent oneribus grauari. Lessius lib. 2. c. 34. dub. 30. n. 167.

98. Teneatur ne Beneficiarius ad onus Officij, si beneficium tenuerit ? Asserit Palaeus §. 2. num. 9. quia sibi sponte prauiudicat, qui se ad officium tenuerit promoueri permittit. An non viorem parua dote ducens alere tenetur ? Porro Lessius lib. 2. c. 34. dub. 31. num. 160. docet, habentem beneficium tenuerit ad Horas Canonicas solum in Festis & Dominicis teneri. Alij probabiliter existimant beneficij tenuerit Clericos ad Officium non obligari.

Pal. Less.

99. Assigna beneficij tenuerit quantitatem. Lessius citatus, Lessius tenuerit esse beneficium, quod sexdecim aureos non attingit. Sotus ali quando docuit octo aureorum beneficium obligare ad Horas. At Sanchez opusc. tom. 1. lib. 2. c. 2. dub. 57. Sanchez